Η τυραννία της ιδανικής εικόνας (Michael Stora, ψυχίατρος)

Categories : ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Date : 28 Ιουλίου, 2022

«Τα φωτογραφικά φίλτρα δημιούργησαν μία μορφή κοινωνικής δυσμορφίας»

Η κατάχρηση στις εφαρμογές του ρετούς μπορεί να βλάψει την υγεία. Με τη selfie, το τυποποιημένο "ινσταγκραμικό πρόσωπο" έχει εισβάλει στα κοινωνικά δίκτυα.

Séverine Pierron

Le Monde, 19.01.2020

Ένα απόσπασμα από τη συνέντευξη της S. Pierron με τον ψυχίατρο Michael Stora.

*

Για τον ψυχίατρο Michael Stora, συγγραφέα του δοκιμίου *Hyperconnexion* (εκδ. Larousse, 2018) και ιδρυτή του Παρατηρητηρίου των ψηφιακών κόσμων στις ανθρωπιστικές επιστήμες, η χρήση φίλτρων στις φωτογραφίες μπορεί να οδηγήσει σε ένα υπερτροφικό "εγώ", προσδίδοντας στην εικόνα μία υπαρξιακή ιδιότητα.

Η χρήση ψηφιακών φίλτρων στις selfies είναι τόσο διαδεδομένη ώστε ορισμένοι χρήστες χάνουν κάθε έννοια πραγματικότητας και ζουν σε μια μορφή "αβαταροποιημένης" πραγματικότητας. Πώς ερμηνεύετε αυτό το φαινόμενο;

Σήμερα, η εικόνα είναι ένα καταναλωτικό αγαθό σαν όλα τα άλλα, και στην εποχή των βιντεοπαιχνιδιών, έχουμε γίνει τα άβαταρ του εαυτού μας. Υπάρχει το εξής ερώτημα: μπορεί ο εικονικός εαυτός να υπερισχύσει του πραγματικού εαυτού; Σαφώς και δημιουργείται μία υπέρταση μεταξύ τους. Η selfie προσιδιάζει στο μητρικό βλέμμα, τον πρώτο αυτόν καθρέφτη, εκείνο στον οποίο βλέπουμε τον ιδανικό εαυτό. Στην πρώιμη παιδική ηλικία, υπάρχει ένα φαινόμενο ταύτισης μεταξύ του μητρικού

βλέμματος και του βρέφους, το οποίο αντιλαμβάνεται την ύπαρξή του μέσα από το βλέμμα αυτό. Επομένως, το βλέμμα έχει ένα σχεδόν υπαρξιακό αντίκτυπο.

"Αυτό που μου φαίνεται ανησυχητικό εδώ είναι ότι η εικόνα του σώματος δεν έχει πλέον μία ιδιότητα αντικαθρεφτισμού, αλλά μία υπαρξιακή ιδιότητα: χοντρικά, εάν δεν φωτογραφίζεται, δεν υπάρχει. Με τα φίλτρα ισχύει μια μορφή παιδικής παντοδυναμίας, επειδή ξαναβρίσκουμε με κάποιο τρόπο το εξιδανικευμένο βλέμμα της μητέρας μέσα από τους followers. Μερικές φορές, αυτό δεν απέχει πολύ από μία παθολογία που ονομάζεται "ψεύτικος εαυτός", την οποία θεωρητικοποίησε ο βρετανός παιδίατρος Donald Winnicott. Μία παρόμοια περίπτωση είναι η λάθος εικόνα που έχει ο γονιός για το παιδί, η οποία δεν αντιστοιχεί σε ό,τι είναι το παιδί. Εδώ η λέξη "γονιός" μπορεί να αντικατασταθεί με τη λέξη "Instagram", στο βαθμό που τα κοινωνικά δίκτυα ενεργούν σαν μία τυραννική μητέρα. Και δεν υπάρχει τίποτα πιο τυραννικό από την ιδανική εικόνα: εάν δεν την ακολουθούμε, τότε έχουμε έλλειμμα από αγάπη.

Η χρήση των φίλτρων έχει κάτι το "μαγικό". Μπορούμε να κάνουμε έναν σημασιολογικό παραλληλισμό με τα "έρωτα φίλτρα" του Μεσαίωνα;

Ίσως ναι, αλλά εδώ πρόκειται για την αγάπη του εαυτού μας, και όχι για την αγάπη του άλλου. Σε ποιόν απευθυνόμαστε όταν ποζάρουμε για μία selfie; Κυρίως στον εαυτό μας. Είμαστε εδώ μέσα στο σύμπαν της μαγικής σκέψης του παιδιού. Και με αυτόν τον τρόπο, τα κοινωνικά δίκτυα μας οδηγούν σε μία παλινδρόμηση. Αυτό που φαίνεται μαγικό είναι το γεγονός ότι αποκομίζουμε μία φευγαλέα ευτυχία. Οι ερευνητές έχουν αποδείξει ότι τα "like" ισοδυναμούν με μία μίνι έκκριση ντοπαμίνης... Και να πως βρεθήκαμε παγιδευμένοι. [...]

(Πηγή: lifo.gr, Μτφ. Σ.Σ.)